

הגבול המשפטי של הפרטה

הדיון בבג"ץ, לפני קרוב לארבעה חודשים, היה מבטיח: נראה היה שהשופטים דורית בייניש, איילה פרוקצ'יה וסאלים ג'ובראן משתכנעים מטיעוני העותרים, עו"ד אביב וסרמן וגלעד ברנע, אשר טענו בשם חטיבת זכויות האדם במכללת רמת גן. העתירה הוגשה נגד כור נת המדינה להקים בית סוהר בבעלות פרטית – ליתר דיוק, נגד כור נתה של הממשלה להתפרק מסמכויות שלטוניות מובהקות, כולל שימוש בכוח כפייה כלפי אסירים, ולהעבירן לידיים פרטיות. ואולם, למעשה, הדיון רק נראה כמו דיון משפטי. השאלה האמיתית היתה מתחום המדיניות הציבורית: מהם גבולותיה של הפרטה? זו בדיוק השאלה עליה התבקשה הפרקליטות להשיב בתום הדיון. ההמתנה לתשובת המדינה היתה דרוכה. בכל זאת, לא בכל יום חושפת מדינת ישראל בתצהיר חתום לבית המשפט את עמדתה כשאלה כה עקרונית, שעתידה לאפיין פרק חשוב ממדיניות הממשלה בשנים הבאות.

ואולם, המסמך שהגישה הפרקליטות לא מספק תשובות של ממש. תחילה טוענת עו"ד יוכי גנסין מהפרקליטות כי "אין כל יסוד להבחנה שמנסים העותרים לעשות בין 'סמכויות גרעיניות' וסמכויות 'שאינן גרעיניות'", וכי "גם כשהממשלה בוחרת לבצע חלק מתפקידיה, ה'גרעיניים' וה'לא

התגרש המשפטי יובל יעוז

גרעיניים' באמצעות גורם פרטי היא עדיין ממלאת את תפקיד הרשות המבצעת של המדינה".

במסמך שבה הפרקליטות ומוזירה את בית המשפט לנקוט גישה זהירה בהתערבותו בהחלטות בענייני הפרטה, "שהיא עניין למדיניות ציבורית ולא ידיאולוגיה כלכלית-פוליטית, ומצויה בתחומי האוטונומי המובהק של המחוקק"; ובכלל, נכתב, "אין זה רצוי, וספק רב אם בכלל ניתן, לקבוע גבולות משפטיים-חוקתיים להפרטה". ואולם, נכתב, אם יש צורך להגדיר את אותם מקרים נדירים וקיי-צוניים בהם יהיה בית המשפט רשאי להתערב בהפרטה, יהיו אלה מקרים שבהם "ההפרטה מזעזעת את אמות הספים של מבנה המשטר הדמוקרטי ועקרונות יסוד של השיטה. אלה המקרים שבהם רגל שחור מתנוסס מעל החוק המפריט, ששום מדינה דמוקרטית לא תוכל להשיג לים עמם. אלה המקרים שבהם האמנה החברתית העומדת בבסיס המשטר מתנפצת לרסיסים באופן שמחייב את הדמוקרטיה, באמצעות בית המשפט, להתגונן".

בתחילת השבוע כינסה מכללת רמת גן מומחים מתחום המשפט הציבורי והמדיניות הציבורית לסייעור מוחות לקראת הגשת תגובת העותרים לתצהיר המדינה. "הטיעונים של המדינה הם חלשים", אמר

תצלום: איציק בן מלכי

אגף בכלא מגידו

בכינוס פרופ' דני גוטווין, "הם לא מסוגלים לציין היכן הגבולות בין הפרטת בתי הכלא להפרטת הצבא; היכן הגבול בין הפרטת בתי הכלא להפרטת בתי המשפט".

"יש כמה הבחנות בין בית כלא פרטי לבתי ספר ובתי חולים פרטיים", ציין פרופ' מני מאוטנר. "כשמדובר בבתי ספר ובתי חולים פרטיים, קיימת מערכת ציבורית של אספקת שירותי בריאות וחינוך, ובעלי ממון מוכנים לשלם מכיסם עבור מה שנתפש בעיניהם כרמה גבוהה יותר ממה שניתן בשירותים הציבוריים. זה אינו המקרה כשמדובר בבתי סוהר פרטיים.

"במקרה כזה הפרטה לא תהיה מסוגלת להבטיח קבלת שירות ברמה גבוהה יותר מזה הניתן על ידי מוסדות המדינה, כי הכלואים – בניגוד להורים עשירים או חולים עשירים – אינם מסוגלים לקנות בכסף את שירותי הכליאה שלהם. במקרים כאלה, בגלל שהגוף פרטי, כל פעולותיו יתקיימו בגבולות החתירה שלו למיקסום רווחיו, והוא לא יהיה מסוגל לקדם את האינטרסים הציבוריים שעליהם הוא מופקד", לדברי מאוטנר.

"המדינה אומרת שאין פגם גנטי בידיים פרטיות", אמרה פרופ' דפנה ברק-ארוז, "זה נכון. אבל יש שוני בתמריצים ובאתוס של הידיים הפרטיות. לא אנחנו אומרים את זה, אלא בית המשפט העליון לאורך כל השנים. בית המשפט גם אמר שהוא מסתייג מהפרטה של סמכויות לגורמים פרטיים כי הוא מודע לכך שהם פחות מפותחים. אז איפה זה ואיפה הפרטת הכליאה?"

אבל ספק אם הטענות הללו יעמדו מול הנתון העובדתי הכספי שמציבה המדינה. מחוות דעת של חברת ייעוץ פינגסי שהוגשה לור עדת המכרזים בחודש שעבר עולה כי החיסכון למדינה הצפוי מהפיצול בית הסוהר הפרטי מגיע ל-25%-20% בהשוואה להפעלתו בידי